

УДК 821.111(73)

**ІНТЕРПРЭТАЦЫЯ МАТЫВУ «СТРАЧАНАСЦІ»
Ў АМЕРЫКАНСКОЙ ЖАНОЧАЙ ПРОЗЕ ПРА ПЕРШУЮ СУСВЕТНУЮ ВАЙНУ
(НА ПРЫКЛАДЗЕ РАМАНА «АДЗІН З НАШЫХ» У. КЭЗЭР)**

*канд. філал. навук, дац. З.І. ТРАЦЦЯК
(Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт)
zoya.tretyak@rambler.ru*

Разглядаецца раман «Адзін з нашых» У. Кэзэр – кніга, што ілюструе асобныя адмысловыя набыткі амерыканскай жаночай прозы пра Першую сусветную вайну. Выяўляецца павязь твора са спадчынай празаікаў-мужчын, якія распрацоўвалі розныя праявы матыву «страчанасці». Падкрэсліваецца з’арыентаванасць аўтара на адлюстраванне псіхалагічнага стану персанажа. Вайна ў Еўропе паўстае ў прозе У. Кэзэр як падзея, што вызначала фінал асобных трансфармацый галоўнага героя, які страціў усе ілюзіі пра заходнюю цывілізацыю.

***Ключавыя словы:** амерыканская літаратура, Першая сусветная вайна, жаночая ваенная проза, У. Кэзэр, «амерыканская мара», матыву «страчанасці».*

Уводзіны. Замежнае літаратуразнаўства назапасіла багаты вопыт вывучэння мастацтва слова, прысвечанага падзеям Першай сусветнай вайны [1–8]. Непадрабную цікавасць крытыкаў і навукоўцаў, з канца 1910-х гг., выклікалі вершы брытанскіх «акопных паэтаў» (У. Оўэна, І. Розэнберга, З. Сэсуна і інш.). На пачатковых этапах даследавання літаратурнай спадчыны пра 1914–1918 гг. перавага аддавалася творам, што месцам дзеяння мелі Заходні фронт, а тыповым персанажам паўстаў шараговы, які балюча спазнаваў сутнасць татальнага канфлікту. Як своеасаблівы празаічны «класічны канон» ужо ў сярэдзіне мінулага стагоддзя ўспрымалася спадчына Дж. Дос Пасаса, Р. Олдынтана, Э.М. Рэмарка, Э. Хемінгуэя. К. О’Брайен заўважыла, што гэты пералік таксама пашыраўся за кошт плёну А. Барбюса, Р. Даржэlesa і А. Цвэйга. Даследчыца падсумала свае назіранні думкаю пра літаратурную традыцыю, скіраваную на ўвасабленне пераважна мужчынскага свету ў час узброенага канфлікту; чытацкая ўвага акцэнтавалася на быцці менавіта вайскоўца (пераважна салдата ці малодшага афіцэра, здольнага да сама-рэфлексіі і крытыцызму) [9, р. 1].

За стагоддзе навуковая думка эвалюцыянавала ў бок грунтоўнага пашырэння аб’екта даследавання. Напрыканцы XX – на пачатку XXI стст. літаратуразнаўцы звярнуліся да некалі забытых твораў, у якіх аўтары разглядалі вайну на моры і ў паветры, засяроджваліся на вопыце разведкі, пахавальных каманд, сапёраў і жыцці ваеннапалонных, увасаблялі быццё параненых і медыцынскага персаналу ў шпіталі, падрабязна ўзнаўлялі побыт дэзерціраў ці цывільных (інвалідаў, старых, жанчын, дзяцей і падлеткаў) у тыле. Паводле Ч. Хопкінса, даследчыкі звярталіся да тых мастацкіх прац, што шмат часу знаходзіліся на перыферыі літаратуразнаўчых росшукаў, рэдка трапляючы ў поле зроку навуковай супольнасці, каб падкрэсліць іх тыпалагічную ці генетычную павязь з «класічным» пісьменствам, прысвечаным падзеям 1914–1918 гг. [10, р. 14]. Актуальным заставалася і новае прачытанне сусветнаведомых твораў: назапашанае напам’ятымі аўтарамі (у мастацкай форме і ў выглядзе салдацкага / афіцэрскага наратыву) дазваляла знайсці новыя ракурсы вывучэння добра вядомых кніг, нечакана акцэнтавала ўвагу на тых вобразах і прыёмах, што дагэтуль яшчэ не падлягалі пільнаму навуковаму аналізу.

У апошнія дзесяцігоддзі ў асобны перспектывы літаратуразнаўчы кірунак вылучыўся разгляд жаночай прозы, паэзіі, мемуарыстыкі, журналістыкі і эпістальнай спадчыны пра Першую сусветную. Гендарная праблематыка закранула і навуку пра мастацтва слова, якая абвергла папулярную раней гіпотэзу кшталту «жанчыны, у рэшце рэшт, *не пісалі* пра вайну. Яны там не былі. Яны не трымалі зброі ў руках, а ўсяго толькі мімаходам бачылі кроў і бруд з поля бою, седзячы ў сваім шпіталі-прыбежышчы» (*Women, after all, didn't write about the war. They weren't in it. They didn't bear arms, only glimpsed the blood and muck of the battlefields from the shelter of the hospital ...*) [11].

Аспрэчваючы такія тэндэнцыйныя выказванні, даследчыкі імкнуліся пацвердзіць, што створанае пісьменніцамі і паэткамі ўяўляла ідэйна і тэматычна багаты комплекс, што дапаўняў і пашыраў сістэму ведаў пра ваенную літаратуру. Дж. Потэр прапанавала грунтоўную класіфікацыю мастацкіх здабыткаў аўтарак. Навукоўца вылучыла прапагандысцкія творы, што публікаваліся ў разнастайных перыядычных выданнях ці выходзілі асобнымі тыражамі, раманы пра каханне, дзе так ці інакш паўставалі ваенныя падзеі (кнігі Ф. Барклай, Б. Марчант, Б. Рук), мемуары жанчын (напрыклад, Э. Багналт, П. Б’ючэмп, О. Дэнт), што былі сведкамі баявых дзеянняў, у асноўным працавалі ў медыцынскіх установах і мелі непасрэднае ўяўленне пра вынікі выкарыстання сродкаў масавага вынішчэння [12].

Асноўная частка. Разважаючы пра жаночую плынь у амерыканскай літаратуры пра Першую сусветную, варта згадаць імя У. Кэзэр. Раман пісьменніцы «Адзін з нашых» (*One of Ours*, 1922) – арыгінальная спроба распавесці пра персанажа-амерыканца, які вылучаўся на фоне іншых суайчыннікаў-прагматыкаў летуценнай натурай і непадробным жаданнем знайсці адмысловы ракурс, каб паглядзець на ЗША – краіну, што квітнела на глебе культуры, звязанай з камерцыйнай дзейнасцю – і паразумецца з настолькі спецыфічнай рэчаіснасцю. Раман працягнуў скразную для творчасці У. Кэзэр канцэпцыю: пісьменніца імкнулася «разбурыць міфалагемы роднага рэгіёна: піянерства, новага Адама, здабытага нанова раю, натуральнага жыцця на ўлонні прыроды» [13, с. 22]. Згаданыя вышэй архетыповыя вобразы-стэрэатыпы канчаткова дэфармаваліся у новых рэаліях сусветнай вайны, згубіліся ў антуражы «равучых дваццатых».

У рамане «Адзін з нашых» галоўны герой-думанік супраціўляўся той прыземленасці і апантанасці матэрыяльным, якая панавала ў яго асяродку. Гэты герой змагаўся са стэрэатыпным мысленнем, цынзізмам і фальшам хаця б ва ўласным жыцці. Дзейная асоба, акрамя таго, не магла пагадзіцца з найгоршымі праявамі пурытанскай маралі, што варожа ставілася да іншадумства і імкнення да творчага спасціжэння свету. Адзіным выйсцем з крызіснага становішча Клоду Уілеру здалася падарожжа ў Еўропу: у якасці афіцэра ён пажадаў змагацца ў Старым Швеце, каб забыцца на духоўны прыгнёт на радзіме, пазбавіцца ад прыкрых пачуццяў з нагоды няўдалай жаніцьбы. Яго пратэст-уцёкі, што выглядаў як выкананне пачэснага абавязку абароны дэмакратычных каштоўнасцей, матывуецца сувяззю з дзіцячымі гадамі Клода. У. Кэзэр падрабязна распавядала, як хлопчык пакутаваў ад жорсткіх і алагічных учынкаў бацькі: той, напрыклад, знішчыў плодовае дрэва, толькі каб жартам засведчыць бязмежную ўладу над жонкай і сынам. Абсурдны і агрэсіўны ўчынак блізкага чалавека ўспрымаўся як першы крок на крыжовым шляху Клода.

Лёс галоўнага героя падобны да «пагібелі Парсіфаля, які так і не скончыў свайго заповітнага пошуку» [14, с. 302], не высветліў таямніцы сусвету. У той жа час пісьменніца пазбавіла персанажа трагеды вяртання на радзіму, што паступова пачынала святкаваць надыход новай эры – трагічна-бліскучага «веку джазу», апетага Ф.С. Фіцджэральдам. Дарэчы, гэты прэзаіт у рамане «Вялікі Гэтсбі» (*Great Gatsby*, 1925) каларытна падаў жудасны фінал феерычнага дзесяцігоддзя, распавёў пра незайдросны лёс тых «страчаных», якія спрабавалі забыцца на мінулае і надзённыя праблемы сучаснасці ў віры свабоднага кахання, забаў, гульні, музыкі і свецкага жыцця.

Поспех твора У. Кэзэр, адзначанага Пулітцэраўскай прэміяй (1923), выклікаў хвалю водгукаў і прафесійных крытыкаў, і ўдзельнікаў вайны. Кнігу абмяркоўвалі і ў прыватным ліставанні: напрыклад, Э. Хемінгуэй у лістападзе 1923 г., звяртаючыся да Э. Вільсана, зласліва-іранічна выказаўся пра раман «Адзін з нашых»: «прэмія, вялікія продажы, людзі ўспрымаюць усё гэта ўсур’ёз. Ты ж быў на вайне? Ці не цудоўны той апошні эпізод на фронце? Не ведаеш, адкуль ён? Батальная сцэна з “Нараджэння нацыі”. ... Бедная жанчына, ёй прыйшлося хоць як-небудзь набываць ваенны вопыт» (*prize, big sale, people taking it seriously. You were in the war, weren't you? Wasn't that last scene in the lines wonderful? Do you know where it came from? The battle scene in Birth of a Nation. ... Poor woman, she had to get her war experience somewhere*) [15, p. 105].

Пазіцыя Э. Хемінгуэя ў дачыненні да калег па цэху (і сучаснікаў, і папярэднікаў), што займаліся распрацоўкай падобнай тэматыкі і таму ўспрымаліся як патэнцыйныя канкурэнты, была насцярожанай і іранічна-варожай, але гэта не перашкаджала будучаму лаўрэату Нобелеўскай прэміі адмыслова прыўлашчваць і перапрацоўваць здабыткі іншых. Паводле А. Вашчанка, «параўноваючы сцэны ... пагібелі Клода з адпаведнымі сцэнамі рамана “Бывай, зброя!”», можна лёгка заўважыць, што аўтар, верагодней за ўсё, чытаючы раман Кэзэр, атрымаў не толькі адмоўныя пачуцці, але і абмалёўку псіхалогіі параненага чалавека» [14, с. 303]. Дарэчы, тыпалагічныя перазовы ў творах абодвух мастакоў слова разгледжаны ў артыкуле С. Траўта «Антытэтычныя куміры? Уіла Кэзэр, Эрнэст Хемінгуэй і Першая сусветная вайна» [16].

На наш погляд, «Нараджэнне нацыі» – не адзіная крыніца, што жывіла аповед у рамане «Адзін з нашых». Галоўны персанаж меў прататыпа з рэальнага жыцця: Дж.П. Кэзэр – родзіч пісьменніцы, які загінуў на вайне. Каб надаць кнізе праўдзівае гучанне, аўтарка шмат часу праводзіла з ветэранамі, што вярнуліся ў ЗША з Еўропы, чытала іх нататкі, збірала матэрыялы са сродкаў масавай інфармацыі. У 1920 г. прэзаіт накіравалася ў Францыю, дзе яна ўдакладніла назапашаныя звесткі, прысвечаны знаходжанню яе пратаганіста ў Старым Швеце. У. Кэзэр палічыла абавязкам наведваць некалькі мемарыялаў, што знаходзіліся на месцах былых крываваў баёў.

Абраная пісьменніцай назва твора – «Адзін з нашых» – выглядае полісемантычна, бо Клод успрымаўся суайчыннікамі чалавекам, які дабраахвотна пайшоў у армію і накіраваўся ў Еўропу, каб абараніць сусвет ад варварства здраднікаў-гунаў. Здавалася, што шараговыя амерыканцы чакалі ад Уілера (як і безлічы іншых саладат) гераізму і самаахварнасці, марылі, што ён ператворыцца ў сапраўднага рыцара новага часу, які справядліва пакарае ворагаў. На самой справе, занятыя прыватным жыццём, яны хутка

забыліся на Клода, што «выпаў» з іх асяродку і набыў новы досвед, у якім практычна не было месца іх улюбёным адцягненым паняццям-стэрэатыпам. Письменніца не імкнулася патураць грамадскім уяўленням; яна адмаўлялася ад паказу сусветнай вайны як прыгоды «на пляцоўцы для выпрабаванняў, на “полі славы”, на якім храбрыя і цнатлівыя салдаты маглі зведаць уласны характар» (*the battle field was a testing ground, a 'field of glory', on which brave and virtuous soldiers could prove their mettle*) [17, р. 6]. Нягледзчы на ўсе недахопы батальных сцэн, адзначаныя непасрэднымі ўдзельнікамі падзей, раман ствараў негатыўны малюнак вайны, меў антымільтарыйскую скіраванасць.

У Старым Свеце Клод Уілер стаў «адным з нашых» – змагаром у шэрагах Антанты, асобай, якая не спужалася мілітарызму ў яго найгоршых праявах. Суайчыннікі, што выправілі хлопца на вайну, не паспелі нават зразумець, што яны мелі справу не з узорным воінам, а хутчэй з антыгероем¹, які не змог самасцвердзіцца і сфармуляваць сваё крэда. Такая трактоўка гіпатэтычна магла абразіць апалагетаў амерыканізму.

Паводле У. Кэзэр, сам Клод «сваімі» лічыў інакшых, новых сыноў Амерыкі: яны адчувалі на сабе штодзённы прыгнёт ладу жыцця і мыслення на радзіме. Дзейная асоба была адным з тых індывідуалістаў, хто не мог падпарадкавацца «амерыканскай мары», якая на пачатку ХХ ст. страціла сваю прыцягальнасць. Ён належаў да пакалення інтэлігентаў духу, большасць з якіх засталася канчаткова «невядомай, нават для саміх сябе. Яны былі залішне маладымі. Яны загінулі і пахавалі свой сакрэт разам з сабой» (*Most of the boys who fell in this war were unknown, even to themselves. They were too young. They died and took their secret with them ...*) [19, р. 394].

Клод Уілер – протастрочаны персанаж. Ён патэнцыяльна паслядоўнік эскапісцкіх і экспатрыянтскіх канцэпцый, які на момант пагібелі знаходзіўся напярэдадні асэнсавання марнасці чалавечага быцця (асабліва ў тых формах, што прапаноўваліся сучасным яму грамадствам), немагчымасці дасягнення сацыяльнай гармоніі і псіхалагічнай раўнавагі. Заўчасная смерць персанажа не дазволіла яму патрапіць у стыхію новых ведаў, актуальных філасофскіх і навуковых тэорый, што патэнцыйна збудавалі б непераадольны мур паміж героем і старым амерыканскім мікракосмам. Клод Уілер, які яшчэ ў юнацтве марна марыў пра грунтоўную адукацыю, прадчуваў, што «ўцёкі» ў Еўропу маглі задаволіць яго прагу да адмысловых інтэлектуальных заняткаў, вытанчаных размоў з людзьмі мас-тацтва, сузірання прыгожага, асалоды ад віртуознага выканання музыкі. Падсвядома Клод імкнуўся да тых «абсалютна нігілістычных ідэй, што, здавалася, знаходзілі нейкі сэнс у хаатычным свеце часоў іх дзяцінства: сюррэалізм, дадаізм, экспрэсіянізм, футурызм, фрэйдысцкі рэлігійызм» (... *stark nihilisms which seemed to make sense out of the chaotic world of their childhood: surrealism, Dadaism, expressionism, futurism, Freudian relativism*) [20, р. 250]. Здавалася, што гэтыя тэорыі луналі ў паветры Старога Свету. У тым ліку і па гэтай прычыне моладзь з ЗША так няўрымсліва шукала магчымасцей збегчы ад прыкрага, ганебнага, будзённага.

У. Кэзэр звярнулася таксама і да жаночага свету, закранутага вайной. Своеасаблівым «двайніком»² Уілера паўстала яго маці – персанаж, які найлепш разумеў натуру Клода, бо спазнаў уціск і з боку амерыканскага соцыуму, і з боку асобных прадстаўнікоў сваёй сям’і. Жанчына, што ўтаймвала ўсе свае жаданні, здавалася, адмовілася ад уласнага «я». У той жа час яна імкнулася, каб падобны лёс не напаткаў і сына. Скораная, яна сама «была старамоднай. Яна лічыла, што танчыць і гуляць у карты – небяспечнае баўленне часу ... Паводле яе разумення адукацыі, трэба было вучыцца, а не разважаць ... Розум павінен па слухмяна заставацца ў межах тэалагічнай канцэпцыі гісторыі» (*His mother was old-fashioned. She thought dancing and card-playing dangerous pastimes ... According to her conception of education, one should learn, not think ... The mind should remain obediently within the theological concept of history ...*) [19, р. 25].

Раптоўная пагібель сына абудзіла яе з летаргічнага сну духоўнага самапрыніжэння: маці Клода пачала пільна ўзірацца ў той асяродак, дзе нарадзіўся і стаў Клод. Перад ёй паўсталі сапраўдныя малюнкi амерыканскай рэчаіснасці, што «выштурхнула» яе сына са сваіх абдымкаў, а раней загубіла яе маладосць. Як асоба са спецыфічнай духоўнай арганізацыяй, яна глыбей зразумела памкненні памерлага, жахнулася ад магчымасці яго вяртання на радзіму, якая не змагла б прыняць яго. Адкрыццё не сучаснага старога, але, паводле У. Кэзэр, маці адчула адносную палёжку, бо яе сын «памёр, верачы, што яго краіна лепшая, чым яна ёсць насамрэч ... І гэта – самыя прыгожыя ўяўленні, з якімі ён мог сысці ў іншасвет ... Яна збаялася б абуджэння, – калі-нікалі яна нават сумнявалася, што ён наогул бы вытрымаў тое апошняе ... расчараванне» (*He died believing his own country better than it is ... And those were beautiful beliefs to die with ... She would have dreaded the awakening, – she sometimes even doubts whether he could have born at all*

¹ Антыгераізм і амерыканскі літаратурны дыскурс разгледжаны ў кнізе Х. Хатчысан «Вайна, што вычарпала словы. Амерыканскія письменнікі і еўрапейскі канфлікт, 1914–1918» [18].

² Сам прыём «двайніцтва» (у яго мадыфікацыі «жанчына (цывільны) – мужчына (салдат)») вядомы ў сусветнай прозе пра Першую сусветную вайну. Згадаем хаця б раман В. Вулф «Місіс Дэлауэй»: кніга дазваляла по-новаму разгледзець такія катэгорыі, як тыпова «жаночае» і «мужчынскае», нівіяваныя падзеямі 1914–1918 гг.

that last ... disappointment) [19, p. 458]. Сапраўды, яе здагадка мела рацыю: Клод не паспеў (не пажадаў?) нават у думках дайсці да фатальнай мяжы, канчаткова вербалізаваць сваё стаўленне да ўсяго заходняга свету.

Раман У. Кэзэр вызначаецца асаблівай увагай да вобраза немца, які напрацягу кароткага жыцця Клода ператварыўся з асобы, што «пераўзыходзіла амерыканца сваёй дабрачыннасцю – якасцю, што так захапляла апошняга» (*the German people were pre-eminent in the virtues Americans most admire*) [19, p. 166], у жудаснага і бессардэчнага ворага. Галоўны герой не мог дайсці да сэнсу раптоўнай трансфармацыі, бо, напрыклад, ахвотна кантактаў з сям’ёй этнічных немцаў, што знайшлі прытулак у ЗША. Блізкае знаёмства з культурай і ладам мыслення сяброў не магло растлумачыць, чаму асобныя прадстаўнікі нямецкай нацыі апантана верылі ў мілітарызм. Галоўны герой так і не пагадзіўся з думкай пра нянавісць у дачыненні да антаганіста: не дапамаглі ні прапаганда, ні пабачанае на фронце ў Еўропе. Клод Уілер з самага пачатку вайны заўважыў, што «эпітэты, згрупаваныя вакол імя “Атылы”, былі занадта асобаснымі, надзвычай драматычнымі, налітымі старымі знаёмымі чалавечымі прыхільнасцямі» (*the epithets grouped about the name of ‘Attila’ were too personal, too dramatic, too full of old, familiar human passions*) [19, p. 168]. Акрамя таго, персанаж падсвядома быццам бы параўноўваў сябе з немцам-цывільным і вайскоўцам і не мог вызначыць радыкальных адрозненняў, якія б назаўжды падзялілі прадстаўнікоў двух народаў. Паводле аўтаркі, яе персанаж так і застаўся ідэалістам, які марыў пра ўсталяванне гуманістычных каштоўнасцей ва ўсім свеце.

Стварэнне вобраза інтэлігента духу, што прагнуў самаразвіцця і магчымасці падпарадкоўвацца не законам масы, а ўласным жаданням, якія нараджаліся са сферы эстэтычнага, тыпалагічна яднае раман У. Кэзэр з творами «Пасвячэнне аднаго маладога чалавека – 1917» і «Тры салдаты» Дж. Дос Пасаса, ваеннай прозай Э. Хемінгуэя. Значнае іх адрозненне палягала ў форме і прыёмах адлюстравання франтавой рэчаіснасці, якая выходзіла за межы асабістага вопыту пісьменніцы.

Вынікі. Першая сусветная вайна – праблемнае поле, якое выклікала да жыцця мастацкія творы, што адмыслова трактавалі асобныя аспекты ўзброенага канфлікту. Працэс вывучэння багатай літаратурнай спадчыны пра 1914–1918 гг. прайшоў некалькі значных этапаў. Напрыканцы ХХ ст. аб’ект даследавання ўзбагаціўся за кошт твораў, якія раней не трапілі ў поле зроку навукоўцаў. Актыўна разглядаліся кнігі, напісаныя мастачкамі слова: гendarная спецыфіка спрыяла выяўленню выбітных тэм і вобразаў, што ўзбудзілі ці дэталізавалі літаратурныя малюнкi той навалы.

Асобна ва ўсім шэрагу паўстае раман «Адзін з нашых» У. Кэзэр. Твор падае глыбокі аналіз псіхалогіі персанажа, які ўсё жыццё адчуваў сябе «чужым» на радзіме. Лёс героя абумоўлены непрыняццем яго летуценнай натуры ў ЗША. Постаць Клода Уілера тыпалагічна нагадвае персанажаў, што пакутавалі ад пачуцця «страчанасці». Іх галоўнае адрозненне палягае ў тым, што кэзераўскі пратаганіст не зведаў горычы па вятанні дадому, бо загінуў раней. Пісьменніца ўводзіць у аповедаваную тканку персанажа-двайніка – маці галоўнага героя. Яе не зусім удалае жыццё прадказвала гіпатэтычную будучыню Клода.

Першая сусветная паўстае ў рамане як надзвычайная падзея, што не толькі руйнавала матэрыяльныя каштоўнасці, чалавечыя жыцці і ідэалы, але і адкрывала перад асобай іншыя далягяды. Падзронасць і не абгрунтаваная нянавісць амерыканцаў да этнічных немцаў вымусіла Уілера глыбей угледзецца ў сутнасць вайны, прапаганды і стрэатыпаў, якія кіравалі быццём амерыканцаў.

ЛІТАРАТУРА

1. Cole, S. *Modernism, Male Friendship, and the First World War* / S. Cole. – Cambridge : Cambridge University Press, 2003. – 307 p.
2. Cooperman, S. *World War I and the American Novel* / S. Cooperman. – Baltimore : The Johns Hopkins Press, 1969. – 271 p.
3. Dawes, J. *The Language of War. Literature and Culture in the U.S. from the Civil War through World War II* / J. Dawes. – Cambridge Massachusetts, London England : Harvard University Press, 2002. – 308 p.
4. Fussell, P. *The Great War and Modern Memory* / P. Fussell. – New York, London : Oxford University Press, 1989. – 363 p.
5. Haytock, J. *At Home, at War. Domesticity and World War I in American Literature* / J. Haytock. – Ohio : The Ohio State University Press, 2003. – 145 p.
6. Minter, D. *The Great War and the Fate of Writing* / D. Minter // *The Cambridge History of American Literature* / General Editor S. Bercovitch. – Cambridge : Cambridge University Press, 2002. – Vol. 6. *Prose Writing. 1910 – 1950.* – P. 89–101.
7. Sherry, V. *The Great War and the Language of Modernism* / V. Sherry. – Oxford : Oxford University Press, 2003. – 395 p.
8. *The Literature of the Great War Reconsidered. Beyond Modern Memory* / ed. by P.J. Quinn and S. Trout. – London, New York : Palgrave Publishers, 2001. – 245 p.

9. O'Brien, C. Women's Fictional Responses to the First World War. A Comparative Study of Selected Texts by French and German Writers / C. O'Brien. – Washington D.C., Baltimore : Pete Lang, 1997. – 204 p.
10. Hopkins, Ch. Beyond Fiction? The Examples of Winged Warfare (1918) / Ch. Hopkins // The Literature of the Great War Reconsidered. Beyond Modern Memory / ed. by P.J. Quinn and S. Trout. – London, New York : Palgrave Publishers, 2001. – P. 9–23.
11. Ouditt, Sh. Women Writers of the First World War. An Annotated Bibliography / Sh. Ouditt. – London, New York : Routledge, 2002. – 230 p.
12. Potter, J. Boys in Khaki, Girls in Print. Women's Literary Responses to the Great War 1914–1918 / J. Potter. – Oxford : Clarendon Press, Oxford University Press, 2005. – 257 p.
13. Стеценко, Е. Американская литература начала XX в. / Е. Стеценко // История литературы США. Литература начала XX в. / редкол.: Я. Засурский (гл. ред.) [и др.]. – М. : ИМЛИ РАН, 2009. – Т. V. – С. 10–29.
14. Ващенко, А. Уилла Кэзер / А. Ващенко // История литературы США. Литература начала XX в. / редкол.: Я. Засурский (гл. ред.) [и др.]. – М. : ИМЛИ РАН, 2009. – Т. V. – С. 286–325.
15. Ernest Hemingway. Selected Letters. 1917–1961 / ed. by C. Baker. – The Ernest Hemingway Foundation, 1981. – 948 p.
16. Trout, S. Antithetical Icons? Willa Cather, Ernest Hemingway, and the First World War / S. Trout // Cather Studies. Willa Cather as Cultural Icon. Lincoln and London : University of Nebraska Press, 2007. – Vol. 7. – P. 269–278.
17. Watchell, C. War No More. The Antiwar Impulse in American Literature, 1861 – 1914 / C. Watchell. – Baton Rouge : Louisiana State University Press, 2010. – 233 p.
18. Hutchinson, H. The War that Used up Words. American Writers in a European Conflict, 1914 – 1918 / H. Hutchinson. – New York, London : Yale University Press, 2015. – 292 p.
19. Cather, W. One of Ours / W. Cather. – New York : Alfred A. Knopf, 1922. – 459 p.
20. Howe, N. Strauss, W. Lost Generation / N. Howe, W. Strauss // Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069. – New York, William Morrow & Company, 1991. – P. 247–260.

Пасмуніў 14.12.2017

**INTERPRETATION OF THE 'LOST GENERATION' MOTIVE
IN AMERICAN WOMEN PROSE ABOUT THE FIRST WORLD WAR
(ON THE EXAMPLE OF 'ONE OF OURS' BY W. CATHER)**

Z. TRATSIAK

The article is devoted to the novel 'One of ours' by W. Cather. This is a book that illustrates some special achievements of the American women prose about the First World War. There is the evident link which unites these works with the legacy of male writers who developed the various manifestations of the 'lost generation' motive. The author's reflection of the psychological state of the character is highlighted. The war in Europe is presented in W. Cather's prose as an event which determined the final personal transformation of the protagonist, who has lost all illusions about Western civilization.

Keywords: American literature, World War I, war prose by women, W. Cather, 'American dream', lost generation